

ХВОРОБИ ЛИСТЯ ГАЗОННИХ ТРАВ

Мета. Вивчити поширення та розвиток основних хвороб газонних трав. **Методи.** Польовий та лабораторний, на двох сортосумішах із різним відсотковим та видовим складом злакових трав. Обліки проводили за загальноприйнятими методиками. **Результати.** Виявлено на рослинах газонних трав симптоми хвороб: борошниста роса (*Erysiphe graminis* DC.), септоріоз (*Septoria* spp.), темно-бура плямистість (*Bipolaris sorokiniana* Shoem), слизова плісень (*Physarum cinereum* Batsch.), ризоктоніоз (*Rhizoctonia* spp.), жовта іржа (*Puccinia striiformis* Westend.). Щорічно в усіх зонах домінуючими хворобами були борошниста роса (поширення хвороби 15,3—36,4%) та ризоктоніоз (7,6—38,5%). Менш поширеними були септоріоз та жовта іржа, а рідше всього зустрічалась темно-бура плямистість (до 7,5%). Вперше на газонних травах виявлено ураження збудником *Physarum cinereum* Batsch. У Київській області за поширенням та розвитком він перевищував інші грибні патогени (відповідно 30,6—39,0% та 15,4—21,2%). У 2016—2017 рр. прояв даної хвороби також фіксували в степовій зоні. Найсприятливішим для розвитку *Physarum cinereum* був вегетаційний сезон 2017 р. **Висновки.** Фітопатологічний аналіз показав, що найбільш поширеними хворобами в зонах Полісся (Житомирська область), Лісостепу (Київська область) та Степу (Кіровоградська область) в період 2015—2017 рр. були борошниста роса та ризоктоніоз. Вперше в Україні на газонних травах виявлено ураження збудником *Physarum cinereum*. Поширення цієї хвороби зафіксовано на обох видах газонних сумішей.

газонні трави, фітопатогени, видовий склад, розвиток, поширення

Газонне покриття в садово-парковій композиції є одним із найважливіших елементів сучасного оформлення декоративних ділянок, що дає змогу професійно сформувати ландшафт парку чи приватної території та забезпечує

¹С.В. РЕТЬМАН,
доктор сільськогосподарських наук
²О.М. НИЧИПОРУК,
³О.В. ШЕВЧУК,
кандидати сільськогосподарських наук
^{1,3}Інститут захисту рослин НААН,
вул. Васильківська, 33, м. Київ,
03022, Україна
²Інститут водних проблем і меліорації
НААН, вул. Васильківська, 37,
м. Київ, 03022, Україна
e-mail: phytoppi@ukr.net

різноманітні можливості та тенденції для їх розвитку і вдосконалення. Основні види рослин, які формують газонне покриття, це представники родини *Poaceae*, або злаки. Якість газону залежить насамперед від складу травосуміші, яку застосовують, режиму його подальшого використання, експлуатації та правильного догляду [1].

Газонна ділянка, особливо в перший рік вирощування, дуже сприйнятлива до інфекційних хвороб та негативних факторів навколишнього середовища. Навесні, за несприятливих погодних умов, найчастіше спостерігається вимерзання та випрівання газонних трав. Вимерзання, в першу чергу, відбувається внаслідок дій низьких температур у роки з різким переходом від осені до зими, оскільки рослини не встигають загартуватись протягом вегетаційного сезону та гинуть під дією раннього похолодання. Затяжний період із мінусовими температурами повітря — одна із причин зневоднення клітин рослин, внаслідок чого імунітет до інфекційних та неінфекційних хвороб знижується, рослини слабнуть, хворіють та гинуть.

У міжвегетаційний період значну небезпеку посівам становить снігова плісень, збудниками якої можуть бути кілька грибів. Найпоширенішою є **рожева снігова плісень**, збудник — гриб *Monoglyphella nivalis* (Schaffnit) E. Müll. (анаморфа *Microdochium nivale*

(Fr.) Samuels & IC Hallett). Після танення снігу на листових піхвах уражених рослин з'являються розпливчасті плями з блідим нашаруванням, яке згодом набуває рожевого відтінку. Уражені листки склеюються й засихають. Збудник хвороби міститься в агроценозах злаків протягом усього вегетаційного періоду й може викликати також плямистість листя [2]. Іще посіви злакових трав уражує **сіра снігова плісень**, або тифульоз, збудники — базидіальні гриби *Typhula incarnata* Lasch та *T. ishikariensis* S. Imai. На ураженому листі формуються округлі склероції, які мають темно-коричневе забарвлення за інфікування *T. ishikariensis*, або червонувато-бурі якщо збудником хвороби є *T. incarnata* [2—4]. Симптоми снігової плісені викликають також ооміцети роду *Pythium*, у такому випадку це **пітіозна снігова плісень** [2].

До найнебезпечніших хвороб листя газонних трав відносять **борошністу росу** (збудник *Erysiphe graminis* DC). Хвороба уражує в основному газони, де вирощують рослини тонконога лучного. Саме через ризик виникнення цієї хвороби не рекомендується вирощувати газон лише з одного виду злаків [5].

На багатьох злакових травах поширені **стеблова (лінійна) іржа, жовта іржа злаків, корончаста іржа**. Проте кожен вид злакових трав уражується лише окремими вузькоспеціалізованими формами згаданих збудників хвороб: *Puccinia graminis* Pers. f. *secalis* Eriks et Henn. уражує пирії (*Agropyron repens* (L.); *P. graminis* f. *agrostis* Eriks et Henn. — польовицю (*Agrostis alba* L.; *A. vulgaris* L.); *P. graminis* f. *phlei-pratensis* Stacman et Piemeisel — лисохвіст (*Alopecurus pratensis* L.; *A. Geniculatum* L.); *P. graminis* f. *arrhenatherum* Jacz. — райграс високий *Arrhenatherum elatius* (L.) J. et C. Presl.); *P. graminis* f. *secalis* Eriks et Henn. — стокolos безостий (*Bromopsis inermis* Four.); *P. graminis* f. *phlei-pratensis* Stacman et Piemeisel — кострицю (*Festuca pratensis*

Huds; *P. graminis f. rubra* — тимофіївку (*Phleum pratense* L., Ph. *phleoides* (L.) Karst); *P. graminis f. poae* Eriks, et Henn. — тонконіг (*Poa pratensis* L., *P. Trivialis* L., *P. palustris*). Збудник жовтої іржі злаків *Puccinia striiformis* уражує стоколос безостий (*Bromopsis inemiis* Four), збудник *Puccinia dactylina* Bub. — грястицю (*Dactylis glomerata* L.) [6, 7].

З плямистостей листя трапляються септоріоз (збудники гриби з роду *Septoria* Fr.), альтернاریоз (*Alternaria* spp.), темно-бура плямистість (*Bipolaris sorokiniana* Shoem), ризоктоніоз (*Rhizoctonia* spp.), чорна плямистість (*Phyllachora graminis* (Pers) Fckl.), чохлакуватість (*Epichloe typhina* Tul.), біла плямистість (*Mastigosporium album* Riess), сколекотрихоз (*Scolecotrichum graminis* Fckl.), гетероспороз (*Heterosporium phlei* Gregory) [7–9], слизова плісень (*Physarum cinereum* Schumach.) [9].

Ураження збудниками хвороб знижує захисні властивості рослин і, як наслідок, погіршує загальний ландшафтний фон газону, а іноді це може призвести до повної його загибелі. Тому, для запобігання поширенню інфекційних хвороб дуже важливо виявити їх появу на рослинах на ранніх стадіях [1].

Мета досліджень: вивчити поширення та розвиток основних хвороб газонних трав.

Методика досліджень. Впродовж 2015–2017 рр. вивчали видовий склад збудників хвороб газонних трав, обстежуючи посіви протягом вегетації в зоні Полісся (Садовий центр «Артвіль», с. Забілоччя Житомирської обл.), Лісостепу (с. Бзів Баришівського р-ну Київської обл.) та Степу (ТОВ «НІФРА», смт Петрове Кіровоградської обл.).

Обліки проводили на двох сортосумішах «Універсальна» із різним відсотковим та видовим складом злакових трав (табл. 1).

Під час обліків вивчали симптоми проявів хвороби в природних умовах. Для ідентифікації патогенів відбирали рослинні зразки з подальшим аналізом у лабораторії фітопатології Інституту захисту рослин НААН. У кожному із зразків уражених рослин мікроскопічно вивчали морфологічні особливості збудника за допомогою приготування простого мікроскопічного препарату [10]. Обліки проводили за загальноприйнятими

методиками, визначали поширення та розвиток хвороб [11].

Результати досліджень. Фітопатологічним аналізом зразків виявлено розвиток на рослинах газонних трав симптоми, характерні для таких хвороб: борошнеста роса, септоріоз, темно-бура плямистість, слизова плісень, ризоктоніоз, жовта іржа.

Аналіз видового складу збудників хвороб на вегетуючих рослинах злакових трав показав, що в умовах Полісся України (Житомирська область) переважає ураження рослин 5-ма основними грибними патогенами: *Septoria* spp., *Erysiphe graminis*, *Rhizoctonia* spp., *Puccinia striiformis* та *Bipolaris sorokiniana* (табл. 2). Слід зазначити, що рівень поширення хвороб варіював за роками досліджень. Для борошнестої роси він становив 20,2–36,4%, ризоктоніозу — 20,8–28,5%. Менш поширеними були септоріоз (12,0–14,5%) та жовта іржа (20,3–19,6%), а рідше всього траплялась темно-бура плямистість (3,5–7,5%).

Борошнеста роса (збудник *Erysiphe graminis* DC.) уражувала рослини щорічно, як у весняно-літ-

ній, так і в осінній період вегетації (рис. 1). Міцелій гриба мав вигляд білого павутинистого нашарування, згодом він ущільнювався і набував борошнестого вигляду. Надалі ватоподібні подушечки набували брудного жовто-сірого відтінку й на них формувались дрібні чорні клейстотеції. Розвиток хвороби на обох сумішах газонних трав був високим і досягав 18,4–22,4%.

Щорічно фіксували ураження септоріозом. На листі спостерігались симптоми у вигляді видовжених майже прямокутних світло-брунатних плям, на яких формувались численні чорні блискучі пікніди. Поширення хвороби на обох сумішах злаків було невисоким і становило 12,0–14,5% за розвитку 3,2–8,2%. Максимальний розвиток хвороби фіксувався у 2016 р.

Крім того, на газонних травах було ідентифіковано ураження грибом з роду *Rhizoctonia* spp. (рис. 2). За сприятливих погодних умов, а саме тепло та підвищена вологість, хвороба поширювалась інтенсивніше, в результаті чого на газонному покритті спостерігались плями коричневого забарвлення діаметром

1. Досліджувані сортосуміші «Універсальна» газонних трав

Варіант	Країна-виробник	Злакові трави	Вміст трав у сортосуміші, %
1	Данія	Пажитниця багаторічна Гатор	25
		Костриця червона Геральд	55
		Тонконіг лучний Собра	20
2	Україна	Райграс пасовищний багаторічний	60
		Костриця червона	20
		Костриця лугова	20

2. Поширення та розвиток хвороб на газонних травах (Житомирська обл., 2015–2017 рр.)

Назва хвороби та її збудник	Поширення хвороби, %			Розвиток хвороби, %		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Сортосуміш Універсальна (Данія)						
Септоріоз (<i>Septoria</i> spp.)	12,0	14,5	12,2	5,6	7,2	6,4
Темно-бура плямистість (<i>Bipolaris sorokiniana</i>)	5,5	3,8	3,5	2,5	2,0	2,3
Борошнеста роса (<i>Erysiphe graminis</i>)	36,4	27,0	35,5	20,5	18,6	22,4
Ризоктоніоз (<i>Rhizoctonia</i> spp.)	38,5	25,5	20,8	12,5	10,4	11,3
Жовта іржа (<i>Puccinia striiformis</i>)	18,5	10,3	16,4	7,6	4,5	5,3
Сортосуміш Універсальна (Україна)						
Септоріоз (<i>Septoria</i> spp.)	13,5	13,0	12,8	3,2	8,2	5,5
Темно-бура плямистість (<i>Bipolaris sorokiniana</i>)	5,0	6,3	7,5	2,2	3,3	4,5
Борошнеста роса (<i>Erysiphe graminis</i>)	20,2	25,8	30,5	11,2	9,7	18,4
Ризоктоніоз (<i>Rhizoctonia</i> spp.)	25,5	22,6	21,5	15,6	11,3	10,5
Жовта іржа (<i>Puccinia striiformis</i>)	19,6	12,2	17,5	6,8	5,1	4,0

Рис. 1. Борошниста роса газонних трав: а — симптоми хвороби, б — конідії гриба *Erysiphe graminis*

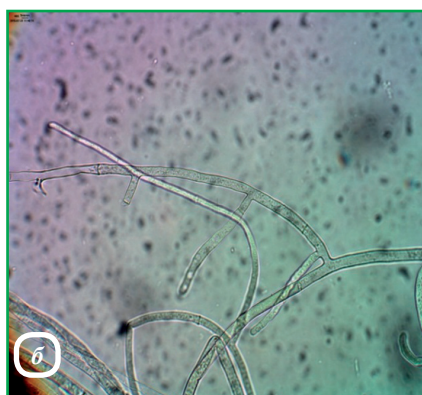

Рис. 2. Ризоктоніоз на газонних травах: а — симптоми хвороби, б — міцелій *Rhizoctonia spp.*

Рис. 3. Симптоми ураження *Physarum cinereum* на газонних травах

від 5 см до 1 м або більше. Найбільше поширення хвороби фіксували у 2015 р. — 38,5% на першому варіанті газонної суміші. На злакових травах вітчизняного виробництва хвороба розвивалася менше.

Із іржастих хвороб щорічно в другій половині вегетаційного періоду посіви уражувалися жовтою іржею. На листі з'являлися оранжево-жовті уредопустули, які утворювали характерні для хвороби пунктирні смуги. Розвиток хвороби за роками досліджень варіював в межах 4,0—7,6%.

Також, за фітопатологічного аналізу на рослинах газонних трав було виявлено ураження збудником *Bipolaris sorokiniana*, але поширення хвороби було незначним і розвиток її варіював в межах 2,0—4,5% на обох варіантах за всі роки досліджень.

Описаний вище комплекс хвороб був характерним і для Київської області (табл. 3). За фітопатологічних обстежень вперше в Україні в Київській області на газонних травах виявлено ураження збудником *Physarum cinereum* Batsch. (фізарум попелястий), який належить до класу міксоміцетів (рис. 3). На листках спостерігали утворення спорової маси попелястого кольору у вигляді капсул. Поширення хвороби помічено на обох видах газонних

сумішей. В комплексі збудників він перевищував інші грибні патогени. Показники поширення хвороби на обох варіантах між собою майже не відрізнялись та були в межах 30,6—39,0% (табл. 3) за розвитку хвороби 15,4—21,2%. Найсприятливішим для розвитку *Physarum cinereum* був вегетаційний сезон 2017 р.

В степовій зоні в комплексі хвороб на обох сортосумішах домінували борошниста роса та жовта іржа (табл. 4). Значно нижчий розвиток мали септоріоз та ризоктоніоз — відповідно 1,3—3,1% та 2,8—4,9%.

3. Поширення та розвиток хвороб на газонних травах (Київська обл., 2015—2017 рр.)

Назва хвороби та її збудник	Поширення хвороби, %			Розвиток хвороби, %		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Сортосуміш Універсальна (Данія)						
Септоріоз (<i>Septoria spp.</i>)	8,6	11,4	9,8	4,4	5,8	3,2
Темно-бура плямистість (<i>Bipolaris sorokiniana</i>)	6,4	7,2	5,0	1,7	1,2	1,3
Борошниста роса (<i>Erysiphe graminis</i> DC.)	30,5	24,2	32,2	15,4	11,3	18,1
Слизова плісень (<i>Physarum cinereum</i> Batsch.)	35,0	30,6	39,0	19,7	15,8	21,2
Ризоктоніоз (<i>Rhizoctonia spp.</i>)	20,1	19,3	10,4	8,6	5,2	4,3
Жовта іржа (<i>Puccinia striiformis</i> Westend.)	15,5	5,0	11,8	3,4	1,5	2,1
Сортосуміш Універсальна (Україна)						
Септоріоз (<i>Septoria spp.</i>)	7,5	10,9	6,4	3,2	4,1	1,5
Темно-бура плямистість (<i>Bipolaris sorokiniana</i>)	5,9	8,4	6,1	1,5	1,8	0,6
Борошниста роса (<i>Erysiphe graminis</i> DC.)	25,3	20,5	22,6	10,5	8,4	15,2
Слизова плісень (<i>Physarum cinereum</i> Batsch.)	30,8	31,5	36,8	15,4	16,8	19,6
Ризоктоніоз (<i>Rhizoctonia spp.</i>)	15,2	13,4	8,5	7,4	3,5	3,9
Жовта іржа (<i>Puccinia striiformis</i> Westend.)	17,4	9,2	12,9	5,1	3,6	4,2

4. Поширення та розвиток хвороб на газонних травах (Кіровоградська обл., 2015—2017 рр.)

Назва хвороби та її збудник	Поширення хвороби, %			Розвиток хвороби, %		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Сортосуміш Універсальна (Данія)						
Септоріоз (<i>Septoria spp.</i>)	10,5	12,6	10,4	2,5	3,1	1,8
Борошниста роса (<i>Erysiphe graminis</i> DC.)	26,5	18,3	20,4	10,6	8,2	9,5
Слизова плісень (<i>Physarum cinereum</i> Batsch.)	0	10,1	14,2	0	2,1	3,2
Ризоктоніоз (<i>Rhizoctonia spp.</i>)	11,3	8,4	9,2	5,5	3,0	3,2
Жовта іржа (<i>Puccinia striiformis</i> Westend.)	26,3	28,4	21,0	12,8	15,6	11,0
Сортосуміш Універсальна (Україна)						
Септоріоз (<i>Septoria spp.</i>)	8,4	11,2	9,0	2,1	2,5	1,3
Борошниста роса (<i>Erysiphe graminis</i> DC.)	18,6	15,3	16,0	7,3	6,2	8,5
Слизова плісень (<i>Physarum cinereum</i> Batsch.)	0	8,4	10,5	0	3,1	4,5
Ризоктоніоз (<i>Rhizoctonia spp.</i>)	10,5	9,1	7,6	4,9	3,2	2,8
Жовта іржа (<i>Puccinia striiformis</i> Westend.)	28,5	30,2	25,5	11,3	16,1	10,7

Як і в Київській області, в 2016 та в 2017 роках відмічено ураження посівів слизовою плісенью, проте розвиток її був незначним — в межах 2,1—4,5%.

ВИСНОВКИ

Найбільш поширеними хворобами газонних трав в зонах Полісся (Житомирська обл.), Лісостепу (Київська обл.) та Степу (Кіровоградська обл.) (табл. 4) в період 2015—2017 рр. були борошниста роса та ризоктоніоз.

Вперше в Україні на газонних травах виявлено появу уражень збудником *Physarum cinereum* Batsch. Поширення цієї хвороби фіксували на обох видах газонних сумішей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Сердюк М.А., Сердюк О.М., Шкура О.В. Нові сорти низових злакових трав для озеленення. Зб. наук. праць ННЦ «Інститут землеробства УААН». 2008. Вип. 2. С. 110—120.
2. Ткаченко О.Б., Овсянкіна А.В., Шукковська А.Г. Снежні плісені: розвиток представлений і способи захисту рослин. Сельськогосподарська біологія. 2015. Т. 50, № 1. С. 16—29.
3. Борзих О.І., Федоренко В.П., Ретьман С.В. та ін. Шкідливі організми в агроценозах України. Карантин і захист рослин. 2012. № 4. С. 11—14.
4. Hsiang T., Matsumoto N., Millett S.M. Biology and management of Tiphula snow mold of turfgrass. *Plant Disease*. 1999. V. 83, № 9. P. 788—798.
5. Лантєв А.А. Газони. Посібник по устрою та содержанию. Київ: Урожай, 1970. 130 с.
6. Білай В.І., Гвоздяк Р.І., Скрипаль І.Г. та др. Мікроорганізми — збудники хвороб рослин; под ред. Білай В.І. Київ: Наук. думка, 1988. 552 с.
7. Пересыткін В.Ф., Кирик Н.Н., Лесовой М.П. та др. Болізни зернових і зернобобових культур. Болізни сільськогосподарських культур: в 3 т. Т. 1. Київ: Урожай, 1989. 213 с.
8. Хохлаєва Т.М., Полозова Н.Л., Вахрушева Т.Е. Определитель болезней кормовых культур Нечерноземной зоны. Ленинград: Колос, 1984. 200 с.

культур Нечерноземной зоны. Ленинград: Колос, 1984. 200 с.

9. Vargas J.M. Management of turfgrass Diseases. Boca Raton: CRC Press, 1994. 320 p.

10. Основные методы фитопатологических исследований; под общ. ред. А.Е. Чумакова. Москва: Колос, 1974. 191 с.

11. Реєстраційні випробування фунгіцидів у сільському господарстві; за ред. С.В. Ретьмана, М.П. Лісового. Київ: Колобіг, 2013. 296 с.

¹Ретьман С.В.,

²Ничипорук О.Н., ³Шевчук О.В.

^{1,3}Інститут захисту рослин НААН,

ул. Васильківська, 33, Київ, 03022,

Україна, ²Інститут водних проблем

і меліорації НААН, ул. Васильківська,

37, Київ, 03022, Україна,

e-mail: phytoppi@ukr.net

Болезни газонных трав

Цель. Изучить распространение и развитие основных болезней газонных трав. **Методы.** Полевой и лабораторный, на двух сортосмесях с различным процентным и видовым составом злаковых трав. Учеты проводили по общепринятым методикам, определяли распространение и развитие болезней. **Результаты.** Обнаружено развитие на растениях газонных трав симптомов, характерных для таких болезней: мучнистая роса (*Erysiphe graminis* DC.), септориоз (*Septoria spp.*), темно-бурая пятнистость (*Bipolaris sorokiniana* Shoem), слизистая плесень (*Physarum cinereum* Batsch.), ризоктоніоз (*Rhizoctonia spp.*), желтая ржавчина (*Puccinia striiformis* Westend.). Ежегодно во всех зонах к доминирующим болезням относились мучнистая роса (распространение болезни 15,3—36,4%) и ризоктоніоз (7,6—38,5%). Менее распространенными были септориоз и желтая ржавчина, а реже всего встречалась темно-бурая пятнистость (до 7,5%). Впервые на газонных травах выявлено поражение возбудителем *Physarum cinereum* Batsch. В Киевской области по распространению и развитию он превышал другие грибные патогены (соответственно 30,6—39,0% и 15,4—21,2%). В 2016 и 2017 гг. проявление данной болезни также отмечено в степной зоне. Наиболее благоприятным для развития *Physarum cinereum* был вегетационный сезон 2017 г.

Выводы. Фитопатологический анализ показал, что наиболее распространенными болезнями в зонах Полісся (Житомирська область), Лісостепу (Київська область) и Степу (Кіровоградська область) в период 2015—2017 гг. были мучнистая роса и ризоктоніоз. Впервые в Украине на газонных травах обнаружено появление поражений возбудителем *Physarum cinereum*. Распространение этой болезни замечено на обоих видах газонных смесей.

газонные травы, фитопатогены, видовой состав, распространение, развитие

¹Retman S., ²Nychporuk O., ³Shevchuk O.

^{1,3}Institute of Plant Protection NAAS,

33, Vasylkivska str., Kyiv, 03022, Ukraine,

²Institute of Water Problems and

Melioration NAAS, 37, Vasylkivska str., Kyiv, 03022, Ukraine, e-mail: phytoppi@ukr.net

Diseases of lawn grasses

Goal. To study the spread and severity of major diseases of lawn grasses. **Methods.** The research was conducted during 2015—2017 on two varieties of mixed with different percentage and species composition of cereal grasses. The species composition of pathogens of diseases of lawn grasses was studied by the survey of crops during vegetation in the Polissya, Forest-steppe and Steppe areas. For the identification of pathogens, a selection of plant samples was carried out with further analysis in laboratory conditions. The observations were conducted according to generally accepted methods; spread and severity of diseases were determined. **Results.** As a result of the phytopathological analysis of the samples of lawn grasses, the development of symptoms of following diseases was found: powdery mildew (*Erysiphe graminis* DC.), septoria leaf blotch (*Septoria spp.*), dark-brown spot (*Bipolaris sorokiniana* Shoem), slime mold (*Physarum cinereum* Batsch.), rhizoctonia spot (*Rhizoctonia spp.*), yellow rust (*Puccinia striiformis* Westend.). Annually in all areas dominant diseases include powdery mildew (spread of the disease 15.3—36.4%) and rhizoctonia spot (7.6—38.5%). Septoria leaf blotch and yellow rust were less common, and dark-brown spot was the least common (up to 7.5%). For the first time on the lawn grasses infection by *Physarum cinereum* Batsch was observed. In the Kiev region, according to distribution and development, it exceeded other fungal pathogens (30.6—39.0% and 15.4—21.2% respectively). In 2016 and 2017, this disease was also noted in the steppe zone. The most favorable for the development of *Physarum cinereum* was the growing season of 2017. **Conclusions.** The phytopathological analysis showed that powdery mildew and rhizoctonia spot were the most widespread diseases in the Polissya (Zhytomyr region), Forest-Steppe (Kyiv region) and Steppe (Kirovograd region) zones in the period 2015—2017. For the first time in Ukraine, the appearance of disease caused by *Physarum cinereum* was detected on lawn grasses. The spread of this disease has been noted on both types of grass mixtures.

lawn grasses, phytopathogens, species composition, disease spread, disease severity

Рецензент:

Кислик Т.М.,

кандидат сільськогосподарських наук,

Інститут захисту рослин НААН

Надійшла 06.11.2018 р.